

svým účelem (causa). — Slíbil-li muž dar jitřní, jest žena oprávněna žádati jej hned prvního rána po sňatku; první ráno v § 1232 obč. z. jest doba splatnosti, nikoli posledním termínem slíbení jitřního daru. Dar, jehož splatnost by byla pozdější, nebyl by darem jitřním ve smyslu § 1232 obč. z. — O právu ze společenství statků, bylo-li zapsáno do knih, pojednává autor zevrubně, rozebíraje přehledně různé náhledy o povaze tohoto práva. Zákonník nerozhoduje výslovně, zda předpisy §§ 1233—1236 obč. z. o společenství statků mezi manžely jsou absolutně zavazující, neb zda-li jsou povahy dispositivní, zvláště, zda-li úmluva o společenství statků může býti uzavřena s tím účinkem, že by předměty, vnesené již od doby uzavření smlouvy, stávaly se společnými a tedy, že by žádnému z manželů bez souhlasu druhého nebylo lze za živa jimi vládnouti. V tom směru sluší dle autora různiti společenství všeobecné, obsahující celé, i nyní i budoucí jmění obou manželů a společenství partikulární. Dle § 1180 obč. zák. společenství všeobecné (celého, nyní i příštího jmění) posuzovati sluší vždy dle předpisů §§ 1233—1236 obč. z., pročť společenství takové jen s účinkem § 1234 může býti uzavřeno. Slova: z pravidla v § 1234 vztahují se jedině na ty případy, kdy společenství na případ smrti uzavřené mimo to i mezi živými má účinky (§§ 1236, 1262, 1266 obč. z.), neodůvodňují však, že by společenství takové na dobu trvání manželství mohlo býti učiněno. Za to není pochybnosti, že společenství partikulární mezi manžely může býti umluveno jak na případ smrti, tak i na dobu trvání manželství a tedy s účinkem ihned nastupujícím; společenství takové sluší posuzovati dle kapitoly XXVII. obč. z. Kdyby zákon nepřejíci vůbec společností byl chtěl připustiti všeobecné společenství mezi živými, byl by dle autora nepochybně zvláště normoval takovou úmluvu.

Kapitola III. (druhého oddělení) o vlivu zrušení společenství manželského na majetková práva manželů končí velice zajímavý spis. Netřeba podotknouti, že v tomto referátě bylo možno poukázati jen na malou část množství otázek, o nichž v spise samém pojednáno jest. Jak z ukázek vidno, jest autor samostatný myslitel, zakládající svoje náhledy z velké části na historickém bádání. K literatuře, zvláště též k české, pilně přihlíženo, rovněž k judikatuře nejvyššího soudu. Připojíme-li ještě, že sloh spisovatelův jest veskrze jasný, tak že jest dobře srozumitelný i těm, kdož nevládnou úplně polským jazykem, můžeme Tillovo právo manželské i českým čtenářům vřele doporučiti.

Emanuel Tilsch.

Archiv für die civilistische Praxis, sv. 90 a 91 seš. 1. — *Krúckmann Paul*, *Der Fortfall des Interesses und der Untergang des Schuldverhältnisses* (str. 88 až 117). Pisatel probírá otázku, zda-li zánikem interesse oprávněného zaniká poměr závazkový, otázku, na kterou hlavně vzhledem k l. 32 D. locati 19, 2 kladně bylo odpovídáno (sv. Dernburg II. § 68, 4). Dochází k tomu, že z l. 32, jejíž doslov (non posse cogi, nikoli liberatur colonus) výkladu jeho svědčí, neplyne věta: zánikem interesse zaniká obligace, nýbrž: dlužník může splnění odepřít, má-li a pokud má oprávněné interesse na nesplnění. Pokud jde o odůvodnění »quia nihil heredis interesset«, je prý ono porozumění laika v konkrétním případě cit. místa nejpřístupnější, ale nepřesné (str. 98). Ostatní místa mínění Dernburgovu zdánlivě svědčící, l. 14. pr. D. 13, 1, l. 97, l. 112 D. 45, 1, byla správně vyložena již Windscheidem. Pokud šlo by o případ dle autora ovšem sotva možný, že by každé interesse odpadlo, aniž by tu byla možnost jeho obnovení, pak ovšem lze tvrditi, že obligace zaniká. — Pisatel dále obrací se k zákonníku německému: jak ten se staví k oběma otázkám, k otázce zániku obligace následkem zániku interesse, a k otázce odůvodněného interesse dlužníka, které brání splnění obligace? K oběma otázkám odpovídá ze zásad všeobecných, ex bona fide, jako v právu římském. Pokud jde o otázku druhou, nedovoluje bona fides, aby dlužník byl nucen k plnění, které by jej přivedlo v rozpor s osobami třetími. Pojem oprávněného interesse jde ostatně tak daleko, že »každé, hrozící a bez viny

dlužníkovy nepředvídané porušení statku právního (tedy i dlužníkovi náležejícího), obj. právem uznaného, poskytuje dlužníku zmíněnou námitku« (str. 111). Ovšem bona fides i proti dlužníku klade požadavky: aby hrozící porušení věřiteli oznámil (anal. předpisů, kde povinnost taková jest uznána, §§ 665, 692 a p.; str. 106) a musí býti věřiteli popřáno modicum tempus k odstranění překážky (anal. §§ 542, 634 atd.). Za zcela analogické k obraně z odůvodněného interesse shledává ostatně speciální předpisy zákona o možnosti zrušení smlouvy námezdní, příkazu a smlouvy schovací z důležitých důvodů.

Kohler: Parteiwille und Rechtsatz im Testament (118—126), poukazuje k tomu, že při výkladu posledního pořízení vždy dlužno hleděti pokud možno k intencím zůstavitelovým. — *Rümelin (Max): Ueber die Verwendung der Causalbegriffe im Civil- und Strafrecht* (171—344); obsáhlé, důležité pojednání vymykající se z mezí tohoto referátu, hledící uplatniti jednotný pojem objektivně adaequatní kausalitý pro právo trestní i civilní, pro jednání i opomenutí.

Hellmann: Zur Lehre von der nachträglichen Ungültigkeit der Rechtsgeschäfte (363—439). Vytknouti všeobecné pravidlo o tom, kdy jednání původně platné napotomně stane se neplatným, a o účincích této napotomní neplatnosti, nelze. Sluší přihlédnouti k jednotlivým skupinám jednání právních: I. Pro poslední pořízení vyslovena byla věta: Quae in eam causam pervenerunt, a qua incipere non poterant, pro non factis habentur, l. 3 § 2 D. 34, 8. Pravidlo to neplatí všeobecně. Zkoumáním pramenů docházíme k tomu, že poslední pořízení nemůže se rozvinouti k plné účinnosti, nastanou-li jisté okolnosti po jeho zřízení, jejichž existence v době zřízení byla by způsobila okamžitou neplatnost (379). Takové okolnosti jsou: capitis deminutio, ztráta testamenti factionis passivae, agnatio postumi a vznik okolností, které provedení pořízení činí nemožným, na př. smrt obmyšleného, nikoli však okolnosti jiné. Účinky vzniklé potvrzují, na př. zrušení dřívějších legátů platným zřízením pozdějšího, translaci obsahujícího legátu (373). — II. Z l. 98 a l. 140 § 2 D. 45, 1 plyne, že pro obligace platilo pravidlo: Ea quae recte constiterunt resolvi, cum in eum casum reciderunt, a quo non potuissent consistere (ačkoli non tamen hoc in omnibus verum). Věta tato není než rubem oné, že nemožnost splniti obligaci, nemožnost, za kterou dlužník neodpovídá, obligaci zrušuje. Z l. 11 D., 8, 1; l. 83 § 5; l. 136 § 1 D. 45, 1; § 2 J. 3, 19 jde, že extinguitur obligatio (tedy ex nunc), nastane-li právní nemožnost splniti obligaci. Pod totéž hledisko spadají: Zánik obligace, nastane-li concursus duarum causarum lucrativarum, zánik obligace směřující k užívání, tím, že oprávněný stane se vlastníkem věci, zánik obligace konfusí, zánik obligace juris civilis capitis deminutione magna a každé obligace c. d. maxima. Příklad faktické nemožnosti splniti obligaci je pochybný (407). Ve všech ostatních případech, ač poměry tak se změnily, že by obligace nebyla mohla vzniknouti, obligace trvá (napotomní duševní choroba atd.) — III. Pro právo rodinné opak zmíněných vět stanoven v l. 85 § 1 D. 50, 17; pro práva věcná platí ony jen pokud jde o konfusi. Rozdíl oproti I. a II. plyne patrně z toho, že tam jde o negotia non consummata (jež cíle svého dosud nedošla), tu o negotia consummata (tak již Bartolus, srv. str. 368). — Další stránky jsou věnovány obč. zákonníku něm.

W. Biermann: Zur Lehre von der Unmöglichkeit der Leistung im bürg. Recht (sv. 91, str. 73—102). Spisovatel vykládáje předpisy německého zákonníka o nemožnosti plnění, dotýká se některých otázek majících interestu všeobecného. Vytknuv rozdíl mezi nemožností přirozenou a právní, varuje před tím, aby, jak v některých spisech se stalo, plnění právně nemožné směřováno bylo s plněním zakázaným neb nemravným. Tato poslední totiž jen tehdy jsou právně nemožna, je-li tu lex perfecta. Dále hledí přesně vytknouti rozdíl mezi t. zv. nemožností obj. a subj., které neliší se tím, zda splnění obligace pro každého nebo jen pro dlužníka je nemožným, nýbrž tím, zda důvod, který in concreto dlužníku plnění nemožným

činí, právě jen při dlužníku nebo při každém jiném jest (84); rozdíly mezi dvojím tímto lišením vhodnými příklady se objasňují. Další výklady o účincích nemožnosti plnění dotýkají se výhradně norem obč. zák. něm.

Jahrbücher für die Dogmatik des bürgerlichen Rechtes sv. 41. — *Leonhard: Wahl bei der Wahlschuld*, zugleich ein Beitrag zur Lehre von der Wirksamkeit der Rechtsgeschäfte (1—67). Praktický význam obligace alternativní neleží v případech smluvních, nýbrž oněch *ex variis causarum figuris* (§§ 280², 325¹, 281; 557, 2307 něm. zák. obč.) I. O podmínkách volby. Pokud jde o tyto, naskytují se, nehledě k předpokladům všeobecným dvě důležité otázky: 1. Je-li volba ihned možná; spolukontrahent k volbě oprávněného může míti interesse, aby volba ihned se nestala. 2. Je-li odvolatelná? Pro právo římské a obecné lze říci: *a*) volba nečiní obligaci jednoduchou, nýbrž tvoří *facultatem alternativam*; *b*) zvolivší může změnit volbu, avšak protistrána může splnění nabídnouti neb žádati, tím uvést v prodlení a nejistoty se zbaviti; *c*) volba se může státi ihned, což pro obligace podmíněné a *sub die* je nedostatečným (str. 23). Dle obč. zák. něm. je volba neodvolatelná (§ 263). Na ostatní první pak lze odpověděti takto: Z povahy věci plyne, že při pohledávkách *sub die* a podmíněných — a o ty se tu vždy jedná — okamžitá koncentrace přičí se pojmu obligace alternativní (dnes slíbím: za měsíc splním předmět *A* nebo *B*, a zítra koncentruji na předmět *A*), z čehož jde na jevo: Volba okamžitá je přípustná, ale protistrána může zamítnouti, nejsouc k přijetí povinna. To sluší přijmouti přes nedostatek pozitivního ustanovení i pro něm. zák. obč. — II. Výkon volby. Tu autor zabývá se ponejvíce výkonem volby mezi nepřítomnými, vytýkáje trefnými poznámkami výhody *theorie akceptacní*. Akceptací stane se volba účinnou (arg. § 130). Poukázav na různost mezi platností a účinností, dochází k výsledku, že platnost a účinnost mohou se časově rozcházet, z toho že vzcházejí jisté důsledky, a že tedy slovo účinný v § 130 má význam ten: 1. dojití projevu (platného) je podmínkou účinnosti; 2. okamžik dojití projevu je pravidelně rozhodným pro rozhodnutí otázky, kdy on se stal; 3. (platný) projev, dokud nedošel, může býti odvolán, nestav se účinným. Naproti tomu platí pro podmínky platnosti a účinnosti stejnoměrně věta: Rozhoduje okamžik, kdy projev byl učiněn, nikoli, kdy došel. — Volba pod podmínkou pravidelně možná není (arg. anal. § 737, 349); volbou má přec dosaženo býti jistoty, ochrany protistrany, která připojenou podmínkou odňata jí býti nemůže. — III. Účinek volby. Slova »od počátku« v § 263 poukazují na *retrotrakci*, jež z praktických důvodů provést se nedá.

Jacobi: Recht, Sitte, Sittlichkeit (68—111); pojednává o poměru práva k mravu, zvyklosti a mravnosti. Pokud jde o prvý, chová se k němu právo po výtce lhostejně. Jen potud má důležitost, že tvoří eventuální základ pro právo obyčejové, a že zvyklost často je rozhodna pro výklad projevu. Mravnost vstupuje ve styk s právem potud, že jednak jisté postuláty mravnosti stávají se požadavky právními; srovnati sluší předpis soudního řádu o vyloučení veřejnosti, pokud by tato mravnosti na újmu býti mohla, a předpisy trestního práva o činech proti mravopočestnosti; jednak odpírá sankce nemravnému, § 138 obč. zák. něm.: mravnosti přičící se smlouva je neplatná. pak §§ 817, 819, 826 a čl. 30. úv. zák. Pokud jde o hlavní předpis § 138 nelze ovšem říci, že každá morálně závadná smlouva je neplatná. Především rozhoduje obecné přesvědčení o tom, co je mravné a nemravné a nemravnost musí se vztahovati k obsahu neb účelu smlouvy.

Regelsberger: Ersatzpflicht aus den Verträgen für den Schaden, den durch den Vertragsbruch ein Dritter erleidet (251—288). I. Problém: Kommissiónář (speditor a p.) uzavře smlouvu v interesse kommittenta. Protistrána neplní, učinivši na př. plnění nemožným. Při tom může se státi, že komis-